

KINNITATUD: Harkujärve
Lasteaia direktori
käskkirjaga nr 1-1/4,
20.06.2024
Kinnitatud pedagoogilises
nõukogus nr 1-2/4
kinnitatud 10.06.2024
Kooskõlastatud
hoolekogus nr 1-3/4
18.06.2024

ÕPPEKAVA

Harkujärve 2024

SISUKORD

SISUKORD	2
1. ÜLDSÄTTED	4
2. LASTEAIA LIIK JA ERIPÄRA	6
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED, KORRALDUS JA SISU	8
3.1 Õpikäsitus	8
3.2 Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja väärtused	9
3.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestatakse	10
4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	12
4.1 Õppeperioodid	12
4.2 Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	12
4.3 Õppe- ja kasvatustegevuse e-päevikus kajastamine	13
4.4 Päevakava koostamise põhimõtted	13
4.5 Õppe ja kasvatustegevuse valdkonnad, nende eesmärgid ja sisu	14
4.5.1 Üldoskused	14
4.5.2 Mina ja keskkond eesmärgid ja sisu	15
4.5.3 Keel ja kõne eesmärgid ja sisu	16
4.5.4 Eesti keel kui teine keel	16
4.5.5 Matemaatika	18
4.5.6 Kunst	19
4.5.7 Muusika	19
4.5.8 Liikumine	20
4.6 Õuesõppe korraldus ja rakendamine	21
4.7 Digiõppe korraldus	21
4.8 Digivahendite kasutamisel lasteaia õppeprotsessis on eesmärgiks, et laps:	22
4.9 Väärtuskasvatus	22
4.10 Õppekäikude läbiviimise korraldus	24

5. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS	25
5.1 Lapse arengu hindamine	25
5.2 Arengumapp	25
5.3 Lapsevanemaga arenguestluse läbiviimise kord	26
5.4 Koolivalmiduskaart	27
6. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	29
6.1 Erivajaduse tuvastamine	29
6.2 AEV laste väljaselgitamine	29
6.3. Erivajadusega lapse toetamise põhimõtted	30
6.4. Lapsevanemate teavitamine	31
7. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD LISAD	33 34
LISA 1: 1,5-3- lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused	34
LISA 2: 4-5a- lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused	38
LISA 3: 6-7a- lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused	44
LISA 4: Õppe- ja kasvatustegevuse päeviku täitmine ELIISI keskkonnas	54
LISA 5: Arengumapi struktuur	54
LISA 6: Lastevanematega arenguestluste kokkuvõte ja aruanne	55
LISA 7: Harkujärve lasteaia koolivalmiduskaardi väljastamise kord ja koolivalmiduskaart	58

1. ÜLDSÄTTED

Alusharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisnormide kogum, mis loob eeldused edukaks hakkama saamiseks järgmistes haridusastmetes. Harkujärve lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mille koostamise aluseks on Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008. a määrusega nr 87 kinnitatud „Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava”.

Lasteaia õppekava on aluseks rühmades tegevuste planeerimisel, õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel ja analüüsimisel, laste arengu jälgimisel ja hindamisel, töös erivajadustega lastega ning koostöös lastevanematega, neid lapse arengu, õppe- ja kasvatusküsimuste nõustamisel.

Lasteaia õppe ja kasvatustegevuste **üldeesmärk** on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös, toetades lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Lapse arengu toetamise tulemusel arenevad lapsel mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused ning kujuneb:

- terviklik ja positiivne minapilt,
- ümbritseva keskkonna mõistmine,
- eetiline käitumine ning algatusvõime,
- esmased tööharjumused,
- kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest.

Lasteaias toimub õppimine mänguliste tegevuste kaudu lähtuvalt õppe- ja kasvatustundkondade eesmärkidest ja sisust ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest.

Lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö, selle toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor ja tööd koordineerib õppealajuhataja. Lasteasutuse õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa lasteasutuse pedagoogid. Õppekava läbinule väljastab lasteasutus koolivalmiduskaardi.

Harkujärve lasteaia **visioon** – Harkujärve Lasteaed kasvab terviklikuks, kaasaegseid õppemeetodeid kasutavaks alusharidusasutuseks, mis pakub igale lapsele arenguks vajalikku vaimset, sotsiaalset ja füüsilist keskkonda, kus lapsed on rõõmsad ja terved

Harkujärve lasteaia **missioon** – Harkujärve Lasteaed pakub eakohast arengukeskkonda, toetades lapse individuaalset arengut, pakkudes kaasaegset õpet, lähtudes loovast ja õppijakesksest lähenemisest.

2. LASTEAIJA LIIK JA ERIPÄRA

Harkujärve Lasteaed, (edaspidi: lasteasutus), on Harku vallas asuv munitsipaalõppeasutus, mis juhindub oma tegevuses riigi ja kohaliku omavalitsuse seadustest, määrustest ja õigusaktidest ning lasteasutuse põhimäärusest

Lasteasutuse juriidiline aadress on Eesti Vabariik, Harjumaa, 76916, Harku vald, J. Venter tee 6, Harkujärve küla.

Lasteasutuses on 8 rühma ning lasteaed tegutseb 2 majas:

- 1) Harkujärve maja, aadressil: J. Venter tee 6, Harkujärve küla, Harku vald 76916, majas on 6 rühma: 1 söimerühm ja 5 aiarühma
- 2) Järvekalda maja, aadressil: Järvekalda tee 14, Harkujärve küla, Harku vald 76916, majas on 2 erirühma: arendus- ja tasandusrühm

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles lõimitud tegevuste alusel.

Lasteasutus töötab ajavahemikul 07.30 – 18.00. Lasteasutuses tegutsevad erinevad huviringid, millede toimumisajad vaadatakse üle iga õppeaasta algul.

Lasteaial on oma sümboolika (logo, lipp, laul jne) ja kodulehekülg www.harkujarvelasteaed.ee, lisaks kajastatakse lasteaia igapäevategevusi e-lasteaias ELIIS ja FB-lehel.

Lasteaia eripära määratlevad pühendumine loovusele, looduskeskkonna iseärasustele ja liikumisvõimalustele ning eripära kajastub õppe- ja kasvatustegevustes, korraldatavates üritustes ja huvitegevuses. Lasteaia omanäolisuse kujundamisel:

- 1) arvestatakse looduskeskkonnaga – lasteaia lähedane järveäärne park ja mets lindude rohkusega toetab laste teadmiste arendamist läbi loodusvaatluste ja keskkonnahariduse;
- 2) lähtutakse põhimõttest, et kõik lapsed on õpivõimelised, ent iga laps teeb seda erinevas tempos ja talle eriomasel viisil, kasutades mängulis-avastuslikke võtteid, nt projekt-, avastus- ja õuesõpet, „Hea alguse“ metoodikat jne;
- 3) väärtustatakse laste algatusi, iseseisvust ja isetegevust, enesekriitilisust, püsivust, kohusetunnet ja hoolivust;
- 4) toetatakse terviseedenduse ja tervisekasvatuse põhimõtteid ning luuakse lapse arengule ja tervisele soodsaid tingimusi - eakohane päevakava, küllaldane liikumine värskes õhus ja tervislik toit;
- 5) arvestatakse erirühmade eripära ja –vajadustega ning õppetegevused toimuvad lähtuvalt laste eripäradest.

Lasteaia eripäraks on ka paindlik päevadisain, mis võimaldab vaigse tunni ajal individuaalselt kooliks ettevalmistust, igakuised traditsioonilisi õppekäike ja ühisüritusi kogu lasteaiaperega.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED, KORRALDUS JA SISU

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused. Lõimimine on õppe- ja kasvatustegevuste ühendamine tervikuks, sh seoste loomine: valdkondades; valdkondade vahel ja tegevustes.

3.1 Õpikäsitus

Väärtustame lapsekeskse õpikäsituse ja lapsest lähtuva õpikäsituse lõimimist. Lapsekeskse lähenemise puhul on olulised lapse ainukordsed vajadused ja huviobjektid ning arvestatakse lapse arusaamade, arvamuste ja huviobjektidega. Lapsest lähtuva õpikäsituse tegevusvormideks on teema- ja projektitöö, mille aluseks on see, et laps ise mõtleb ja uurib. Mõnikord on oluline, et väikesed lapsed esmalt tutvuksid ja suudaksid paremini mõista seda, mis neid ümbritseb. Teema valiku juures lähtutakse sellest, et see tekitab lastes huvi ja see on laste seisukohast oluline. Algataja pole oluline, oluline on laste heakskiit õpitavale. Eesmärgiks on, et lapsed ise pakuksid välja ideid ja saaksid ise määrata ülesandeid, mida ja kuidas õpitakse. Seeläbi väärtustame lapsepõlve, pakkudes õpikeskkonda, mis on turvaline, positiivse õhkkonna ja valikuvõimalustega.

Kaasava hariduse valguses tegutsetakse rühmades ühiselt, kuid arvestatakse igaühe individuaalse võimekuse ja tasemega. Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

Meile on oluline olla õppiv organisatsioon, mis lähtub lasteaiaperle olulistest ühistest väärtustest, arvestab liikmete huvide, hoiakute ja uskumuste ning arengu- ja õpivajadustega, mis on avatud koostööle.

Töökorraldus võimaldab õppe- ja kasvatustöös kasutada aktiivõppe ja kogemusõppe erinevaid meetodeid ja vahendeid. Õppimine toimub läbi kogemuste, tegutsemise, katsetuste, uurimiste. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisel, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

Õppe- ja kasvatustegevus **seotakse**

- projektipõhise teemaõppega, kus integreerides erinevaid valdkondi kasutatakse mänguliste-avastuslike tegevuste võtteid ning kus suur osa on lapse algatusel ja isetegemisel;
- põhimõttega lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale;
- eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega.

Õppe ja kasvatustegevuse **eelduseks** on

- lapse arengut toetav turvaline arengukeskkond;
- eakohane vaimne keskkond, mis toetab kõigi osapoolte koostööd ja laste arengut ning vaimset tervist;
- eakohane füüsiline keskkond, mis pakub võimalusi iseseisvaks loovaks tegevuseks, mänguks ja on laste arengut soodustav;
- rühmaruumi paigutus, mis võimaldab lastele üksi, väikestes gruppides ja ühist tegutsemist;
- mängu- ja õppevahendid, mis on eakohased, terved, ja vastavad temaatikale.

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse **tingimused**, et arendada lapse suutlikkust:

- kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

3.2 Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja väärtused

Lapsekesksus: lähtume oma töös lapse isikupärast ja vajadustest, arvestame tema personaalsuse ja arengupotentsiaaliga.

Kultuurilise tausta väärtustamine: väärtustame eesti kultuuritraditsioone ning iga lapse ja töötaja emakeelt, rahvust, päritolu, muud kultuurilist tausta ning arvestame teiste kultuuride eripäraga.

Turvalisus ja tervis: meile on tähtis lapse arengule vastav turvaline, tervislik ja kodune keskkond, tema tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;

Keskkonnateadlikkus: õpetame lapsi märkama keskkonda enda ümber ning kasutama lasteaia asukohast tulenevaid ja kogukonna poolt pakutavaid igakülgseid võimalusi.

Individaalsus ja diferentseeritud mänguline õpe: tegevusvaldkondi lõimime nädala-, projekti või kuuteemasse nii, et kogu tegevusest moodustuks üks tervik, väärtustame loovainete integreerimist kõikidesse tegevustesse ja toetame lapse loovuse arendamist ning tema sotsialiseerumist, tagame turvatunde ja eduelamuste kogemise.

Koostöö: meile on tähtis avatud ja lapse vajadustest lähtuv koostöö huvigruppidega, lastevanemate ja sidusrühmadega läbi humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamise.

Professionaalsus: tagame personali vaimse ressursi nii erialase ettevalmistuse, harituse, kogemuste kui ka isiksuseomaduste kaudu õppekava täideviimisel ja arendamisel.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi. Nädala-, kuu- või projektõppe teemast tulenevalt planeeritakse õppe- ja kasvatustöö eesmärgid (*Miks?*), sisu (*Mida?*) ja vorm (*Kuidas?*) lapsest lähtuvalt, teemapõhiselt ja analüüs kajastatakse e-päevikus ELIIS. Igapäevaselt antakse lapsevanemale ülevaade päeva õppe- ja kasvatustegevustest *rühmapäevikus*, mis on lapsevanemale nähtav. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse võimalusel kavandatava perioodi/projekti eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused ELIIS-s. Lähtuvalt lasteaia õppekavast, lasteaia aasta tegevuskavast ja rühma laste vanusest ning eripärast planeerivad rühmade õpetajad õppetegevusi.

3.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestatakse

- vajadusel erineva rahvusliku, kultuurilise ja sotsiaalse taustaga, kasutades ära erinevustest tulenevaid võimalusi;
- nii üldise kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, valdkondade sisu ja **tegevuste lõimumist**, tegevusteks vajalike vahendite ning pedagoogide ja personali kaasamist.
- rühma õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel keskkonna **esteetilisi** ja **turvalisi** ning **üksi** ja **ühistegevuste** võimalusi;
- lasteaia lähiümbruses asuvaid **asutusi ja looduskeskkonda** (Juhani Puukool; Harku järv, järveäärne mets; Harkujärve suvemõisa park; Harkujärve kool ja kooli spordisaal; Harkujärve Kirik; Õis- ja Mustamäe pargid, Nõmme jne);
- **ühisüritusi**, mis kaasavad personali, lapsi, vanemaid, koostööpartnerid: perepäev, õpitoad, näitused, matkad, väljasõidud j

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

4.1 Õppeperioodid

Õppe- ja kasvatustegevusi korraldatakse õppeaastati. Õppeaasta algab 01. septembril ja kestab 31. augustini. Õppeaasta koosneb järgmistest perioodidest:

- 1) 1. september – 15. mai toimuvad planeeritud õppe-ja kasvatustöö tegevused. Tegevuste aluseks on aasta tegevuskavast lähtuv plaan ja päevakava sh. planeeritakse laste kohanemist toetavaid mängu ja tegevusi;
- 2) 15. mai – 1.juuni toimuvad lastega matkad loodusesse, õppeaastat lõpetavad üritused;
- 3) suvekuudel ei toimu lasteaias kavandatud õppetegevusi, rühmad on liidetud ja suurema osa ajast viibivad lapsed õuetegevustes ning olulisel kohal on laste poolt algatatud mängud ja tegevused.

* Riiklikel koolivaheaegadel uusi õppeteemasid ei planeerita, toimuvad läbitud teemade õppemängud ja laste omandatud teadmiste ja oskuste loov kasutamine vabade tegevuste kaudu.

4.2 Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

1. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale ja rühma õppeaasta plaanile.
2. Õppe- ja kasvatustegevusi viivad rühmas läbi tavapäraselt õpetaja ja 2 assistenti ning muusika- ja liikumisõpetaja. Igas rühmas abistavad assistendid õpetajat õppetegevuste läbiviimisel.
3. Muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan kooskõlastatakse iga õppeaasta alguses. Ajaline plaan on paindlik, st. vajadusel võimaldab teha muudatusi.
4. Muusika- ja liikumisõpetaja viivad õppetegevusi läbi vähemalt 3 korda nädalas (v.a sõimerühm)
5. Üks muusika- ja liikumistund on integreeritud müramis- või tantsutund
  - 1) üks muusikatund toimub iganädalaselt rühmaruumis.
6. Liikumisõpetaja viib liikumise õppetegevusi läbi 3 korda nädalas,
  - 1) üks liikumistund on sõltumata ilmast õues.
7. Eesti keele lisaõpe muukeelsetele lastele toimub läbi muusikaliste vahendite igapäevaselt vastavalt keeletasemele gruppidegevusena.

4.3 Õppe- ja kasvatustegevuse e-päevikus kajastamine

1. Õppe- ja kasvatustegevuse päevik on ametlik dokument, mille täitmine on kohustuslik ja korrektne. Igal rühmal on oma digitaalne päevik e-keskkonnas ELIIS.
2. Õppe- ja kasvatustegevuse sissekandeid täidetakse päevikus ajavahemikul 1.09 – 31.05 igapäevaselt.
3. Suveperioodil, 01.06 – 31.08 kirjeldavad e-päeviku sissekanded päevategevusi.
4. Õppeaasta alguses (augustikuu lõpuks) koostavad õpetajad infosüsteemis ELIIS oma rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid (lähtuvad õppeaasta tegevuskavas seatud eesmärkidest ja on kohandatud tegevustest ning kohandavad plaani oma rühmale vastavaks, vajadusel võib eesmäärke juurde lisada), põhimõtted (tegevused eesmärkide täitmiseks) ja korraldused, oma rühma vajadustest lähtuv info, mis toetab õppeaasta eesmärkide ja põhimõtete täitmist.
5. Läbiviidud õppetegevuste kohta teevad õpetajad päevikus sissekanded hiljemalt tööpäeva lõpuks. Sissekanded on analüüsivad.

4.4 Päevakava koostamise põhimõtted

Päevakava koostamisel lähtutakse sotsiaalministri määrusest nr 61 Vastu võetud 24.09.2010 „Tervisekaitseõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale”

Päevakava koostatakse riikliku õppekava alusel, arvestades lasteasutuse lahtioleku aega ning laste vanuserühmi.

Rühmade päevakavad koostatakse ja korrigeeritakse igal aastal vastavalt laste vanusele õpetajate ja direktori poolt ning lisatakse rühma tegevusplaani.

Päevakavas võimaldatakse väikelastele (kuni kolme aasta vanuseni) vähemalt üks kord päevane uneaeg. Vanematele lastele uni viienda eluaastani kuni kaks tundi puhkamisaega ning kõige vanematele lastele on tagatud päevas üks tund puhkeajaga valikuvõimalustega une või mõne muu vaikse tegevuse vahel. Lapsed viibivad iga päev õues, sõltuvalt ilmastikust 1-2 korda.

Rühmade päevakavad kinnitab direktor käskkirjaga hiljemalt 30.augustiks.

4.5 Õppe ja kasvatustegevuse valdkonnad, nende eesmärgid ja sisu

Õppe- ja kasvatusvaldkonnad:

- 1) mina ja keskkond
- 2) keel ja kõne
- 3) eesti keel kui teine keel
- 4) matemaatika
- 5) kunst
- 6) muusika
- 7) liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuseks valitud õppesisu toetab iga lapse vaimset, kehalist ja sotsiaal-emotsionaalset arengut. Valitud õppesisu rakendamine lasteaias aitab igal lapsel jõuda tema individuaalsete oskuste omandamiseni.

4.5.1 Üldoskused

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- mänguoskused
- tunnetus- ja õpioskused
- sotsiaalsed oskused
- enesekohased oskused

Mänguoskused- mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mängu kaudu laps sotsialiseerub. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mängu

kasutatakse õppe- ja kasvatusvaldkondade omavaheliseks lõimimiseks. Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ja läbiviimisel kasutatakse erinevaid mänguliike (õppe-liikumis-, rolli-, loov-, laua-, ehitusmängud jne). Kasutatakse nii juhendatud - kui vabamängu.

Tunnetus- ja õpioskused - tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel

Sotsiaalsed oskused - Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavadid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohased oskused - Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

4.5.2 Mina ja keskkond eesmärgid ja sisu

Eesmärgiks on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult
- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas
- väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone, kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkondlikku mõtteviisi
- märkab nähtusi ja muutusi looduses

Valdkonna sisu:

- sotsiaalse keskkonna teemad: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine
- looduskeskkonna teemad: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele

- tehiskeskkonna teemad: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskond

4.5.3 Keel ja kõne eesmärgid ja sisu

Eesmärgiks on, et laps:

- on igapäeva suhtluses aktiivne vestleja, küsimuste esitaja ja suudab olla kuulaja rollis;
- suudab sobivate sõnadega väljendada oma mõtteid, arvamusi, tundeid ja teadmisi;
- tunneb huvi raamatute ja lastekirjanduse vastu;
- kasutab kõnes õiget hääldust, grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- saab aru kuulatud eakohasest tekstist ja oskab seda ümber jutustada;
- on omandanud lugema-kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna sisu:

- keelekasutus: hääldamine, grammatika, sõnavara;
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine ning lastekirjandus;
- kirjajarjutused.

4.5.4 Eesti keel kui teine keel

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe.

- Õppe- ja kasvatustegevus rühmades toimub eesti keeles. Mitte-eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keele lõimitud tegevuste kaudu, millele lisandub eesti keele tugiõpe.
- Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning metoodikat.
- Erivajadustega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

Teist keelt kõnelevatele aiarühma lastele tagatakse eesti keele lisaõpe väikestes gruppides eesti keele õpetaja juhendamisel. Tegevused toimuvad vähemalt kaks korda nädalas.

Eesti keelest muu kodukeelega laste õppe- ja kasvatustöö **eesmärgiks** on tekitada lastes huvi eesti keele ja kultuuri vastu; toetada laste loomulikku huvi ümbritseva elu vastu; soovib ja julgub eesti keeles suhelda; laps kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises; laps on valmis minema eesti keele õppega kooli.

Eesti keelest muu kodukeelega laste õpetamise **põhimõtted**:

- Eesti keele osakaal rühmas on 100%. Kogu lasteaia personal suhtleb lastega ainult eesti keeles.
- Eesti keele omandamine toimub kaemusliku-kogemusliku õpetuse kaudu. Laps õpib tegutsedes ja läbi isiklike kogemuste, tuginedes õpetajate poolsetele sõnalistele ja visuaalsetele selgitustele ning vajadusel toetavale pildimaterjalile.
- Iga muukeelne laps käib vähemalt ühel korral nädalas tegevusterapeudi ja/või eripedagoogi juures, kus toimub keeleõpe kas individuaalselt või kuni 4-liikmelistes gruppides, kus laste keeleoskuse tase on võrdne. Tegevused tegevusterapeudi ja eripedagoogi juures lõimuvad rühma tegevustega. Kaks korda nädalas saab iga muukeelne eesti keele lisaõpet.

Eristatud on kolm erinevat keeleoskuse taset:

- 1) Laps ei mõista ja ei räägi eesti keelt.
- 2) Laps mõistab, aga ei räägi eesti keelt või kasutab rääkimisel üksikuid sõnu või fraase.
- 3) Laps mõistab eesti keelt ning suudab osaleda lihtsamates, igapäevasemates ja oma kogemustele tuginevates vestlustes.

Valdkonna Eesti keel kui teine keel **sisu** on:

1. kuulamine;
2. kõnelemine;
3. Eesti kultuuri tutvustamine;

Kuulamine:

- Tunneb huvi eesti keele vastu
- Kuulab ja tajub eesti keele kõla
- Tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad

- Kuulab eestikeelset ettelugemist ja tunneb kuuldu pildilt ära
- Mõistab esitatud küsimusi
- Saab aru baassõnavara ulatuses

Kõnelemine:

- Laps kordab järel õpitud sõnad ja kasutab neid tuttavates tegevustes
- Laps näitab huvi suhtlemise vastu
- Oskab kasutada lihtsamaid fraase ja lauseid
- Hääldeb õpitud sõnu õigesti järgi ja jätab meelde
- Teab peast mõnda õpitud eestikeelset laulu ja luuletust
- Oskab vastata küsimustele ja neid ise moodustada
- Suhtleb igapäevaselt eesti keeles eakaaslaste ja täiskasvanutega õpitud sõnavara piires
- Osaleb vestluses aktiivselt

Eesti kultuuri tutvustamine:

- Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu
- Tutvub Eesti rahvakultuuri tähtpäevadega

4.5.5 Matemaatika

Eesmärgiks on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ning võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- suudab orienteeruda ümbritsevas ajas ja ruumis;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- tunneb põhilisi pikkuse, massi ja mahu mõõtühikuid ning rahaühikuid.

Valdkonna sisu:

- hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid.

4.5.6 Kunst

Eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut

Valdkonna sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

4.5.7 Muusika

Eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- arendab musitseerimise- ning esinemise oskust nii rühmaga kui ka üksi.

Valdkonna sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

4.5.8 Liikumine

Eesmärgiks on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna sisu:

- kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- põhiliikumised ja -asendid;
- võimlemine;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants, rütmika ja loovliikumine.

4.6 Õuesõppe korraldus ja rakendamine

Õuesõppe rakendamisel on laste igapäevaelu rohkem seotud looduse poolt pakutavaga, st õppida mõistma ja hoolima ümbritsevast keskkonnast. Õuesõpe on läbimõeldud ja õuekeskkonnale orienteeritud õppe- ja kasvatustegevus, mis võimaldab õpitavat kogeda

kõikide meelte abil (kuulmine, kompimine, maitsmine, nägemine, haistmine). Õuesõppes kasutatakse aktiivõppe meetodeid. Aktiivõpe on õppimisprotsess, kus lapsed tegutsevad aktiivselt, mis aitab neil õpitavat mõtestada ja omandatud teadmisi reaalse eluga seostada. Aktiivõppe (vaatlemine-uurimine, õppemängud, eksperimendid, seiklus - või õpperaja läbimine, praktiline tegevus) rakendamisel on lapsed situatsioonis, kus nad peavad rääkima, kuulama, kaasa mõtlema ning omandavad tegevuses uusi teadmisi ja kogemusi aktiivse tegevuse kaudu. Õuesõpe toimub vähemalt ühel päeval nädalas.

4.7 Digiõppe korraldus

Digivahendid on levinud meie igapäevaellu ja on saanud meie igapäevakeskkonnas tavapäraseks kaaslaseks ning on kujunemas väikelaste kasvukeskkonna paratamatuks osaks.

Lasteaeda tulles on lastel aktiivne kokkupuude erinevate digivahenditega olemas. Valdavalt piirduvad aga laste oskused digivahendite kasutamisel just meelelahutusliku aspektiga. Sellise olukorra vältimiseks tuleb juba varakult alustada digioskuste kujundamisega, mis ei piirduks vaid oma meele lõbustamisega, vaid vähendaks tehnoloogia kasutamisest tulenevaid võimalikke negatiivseid mõjusid laste arengule.

1. Digivahendite kasutamise eesmärk ei ole välja vahetada või asendada traditsioonilist õpet. Oluline on leida tasakaal nende kahe vahel. Kindlasti on otstarbekam käsitleda digivahendeid pedagoogilise kasutegurina, mitte aga seda üldse vältida, sest praegusajal ei piisa lasteaia õppetegevusteks paberist ja raamatutest.

2. Digivahendid pakuvad ühte lisavõimalust, et muuta õppimisprotsessi kaasaegsemaks ja huvitavamaks, pakkudes aktiivset tegutsemist, ümbritseva uurimist ja probleemide lahendamist.

3. Digivahendite kasutamise hariduslik sisu tähendab eelkõige täiskasvanu juuresolekut, lastega suhtlemist, laste julgustamist ja juhendamist.

4.8 Digivahendite kasutamisel lasteaia õppeprotsessis on eesmärgiks, et laps:

- mõistab digitehnoloogiaga kaasneda võivaid riske;

- tutvub erinevate haridusrobotitega ja saab esmased teadmised lihtsamate robotite juhtimisest ja programmeerimisest;
- tunneb digimeediumite (*video, pildid, audio, liitreaalsus*) loomise võimalusi, omandades lihtsamad töötlemise võtted, saades uusi oskusi ja kogemusi läbi praktiliste tegevuste.d)

Lasteaias digiõppe sisu:

- internet, nutirakenduste turvalisus; terviseriskid;
- robotika haridusrobotid ja nende nutirakendused, programmeerimine;
- pildistamine, heli salvestamine ja rääkiva/jutustava pildi loomine; 3D-kujutised ja rikastatud reaalsus - välja printitud pildid, mis sisaldavad 3D objekte; GPS - kunst - joonistamine oma liikumisega, kasutades GPS signaali toetavat nutiseadet ja digirakendust.

4.9 Väärtuskasvatus

Väärtuskasvatus toimub igapäevase mängulise tegevuse kaudu, mida toetab loodud õpikeskkond. Eesmärgid tulenevad Harkujärve lasteaia põhiväärtustest. Väärtuskasvatus läbib kõiki vanuseastmeid ja toimub kõikides ainevaldkonda.

Lapsekesksus - olla avatud uuele, osates teha valikuid, lähtudes lapsest ja lasteaia prioriteetidest nii, et kooli läheb tark, toimetulev ja terve laps.

Eesmärgiks: laps oskab

- leida ja hoida sõpru
- märgata teise lapse muret ning vajadusel lohutada
- loovutada ja jagada
- olla julge ja hea kaaslane, kes astub vastu ebaõiglusele

Tegevused eesmärgi täitmiseks: hommikuringid, sõbranädal, ühimängud ja üritused, laste sünnipäevade tähistamine.

Eeskuju - olla eeskujuks suhtlemisel ja sõbralikul käitumisel kõikidel tasanditel (lapsed, töötajad, vanemad, külalised, koostööpartnerid jt).

Eesmärgiks: laps oskab

- olla kõigile hea kaaslane
- näha erinevusi ja olla salliv kaaslaste suhtes
- käituda nii, et on eeskujuks kaaslastele

Õppiv organisatsioon – olla arenemisvõimeline, professionaalne ja üksteist õpetav organisatsioon.

Eesmärgiks: laps

- omandab uusi teadmisi läbi erinevate projektide

Meeskonnatöö – olla koostööaldis, üksteisele toeks ning liikuda meeskonnaliikmetega ühiste eesmärkide suunas.

Eesmärgiks: laps

- väärtustab oma rühma, rühmakaaslasti ja õpetajaid ning abipersonali
- mängib ja tegutseb koos rühmakaaslastega, järgides sealhulgas käitumisreegleid
- on kaastundlik, hooliv ja abivalmis kaaslaste vastu

Tegevused eesmärgi täitmiseks: rühmades on kokku lepitud rühmareeglid, toimib korrapidajate tegevus, osaletakse koos rühmaga lasteaia temaatilistel üritustel.

Tervisedendamine ja keskkonnasäästmine – osata olla terve, toituda tervislikult, palju liikuda värskes õhus, õppida ja mängida õues ning olla säästlik keskkonna suhtes.

Eesmärgiks: laps

- väärtustab enda ja teiste tervist
- toitub tervislikult
- liigub palju värskes õhus
- järgib isikliku hügieeni nõudeid, sh hooldab ja hoiab hambaid
- õpib ja mängib õues
- suhtub hoolivalt loodusesse ja ümbritsevasse keskkonda

Tegevused eesmärgi täitmiseks: iganädalaselt toimuvad õuesõppe tegevused, õppekäigud.

Igaks õppeaastaks valime ühiselt õppe- ja kasvatustegevust läbiva teema, millest lähtuvalt kujundame selle aasta väärtushinnangud.

4.10 Õppekäikude läbiviimise korraldus

1. Õppekäik on õppe- ja kasvatustööd toetav tegevus, mis on kooskõlas lasteaia ja rühma eesmärkidega.
2. Transpordikuludid kaasatoovaid õppekäike võimaldatakse vanemate rühmade lastele maksimaalselt kord kuus.
3. Õppekäigu valmistavad ette õpetajad koostöös õppejuhiga, kaasates vajadusel lapsevanemaid ning arvestades teemat ning laste võimeid ja vanust.
4. Õppekäik toimub õppetöö ajal soovituslikult ajavahemikus 9.00–13.00, õppekäigu ajaline kestvus sõltub laste vanusest ja sihtkohast.
5. Õpetajad informeerivad lapsevanemaid õppekäigule minekust, vajadusel palutakse lastevanemate abi.
6. Õppekäigus osalejad (õpetajad ja lapsed) kannavad helkurveste.
7. Õppekäigu korraldajad teavitavad lapsi enne õppekäigule minekut käitumisreeglitest ja ohutusnõuetest.
8. Rühma õppekäigul peab lapsi saatvate lasteaia töötajate arv olema vastavuses laste suhtarvuga - sõimerühmas 1 täiskasvanu kuni kaheksa lapse, liitrühmas kuni kümne lapse, lasteaiarühmas kuni kaheteistkümne lapse kohta.

5. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

5.1 Lapse arengu hindamine

Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe-ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused. ELIISI keskkonnas täidetakse õpetajate poolt kevadeti lapse arengukaart^[2].

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, positiivseid hoiakuid ja õpihuvi. Lapse arengu jälgimine ja analüüsimine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Pedagoogid viivad läbi vaatlusi ning jälgivad lapsi nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.

Tervisekaitseõuetest (Tervisekaitseõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale, 2010) lähtuvalt peab lapsevanem informeerima lasteasutuse direktorit kirjalikult lapse terviseseisundist tulenevatest eritingimustest, mille alusel personal kohandab võimaluse korral päevakava, kasvukeskkonda ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldust.

Lapse arengu jälgimist ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

5.2 Arengumapp

Lapse arengu dokumenteerimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp, kuhu kogutud materjal annab ülevaate lapse saavutustest ja arengust lasteasutuses viibitud perioodi jooksul. Lapse arengumapil on struktuur^[3]. Lapse arengumapi täidab õpetaja koos lapsega vähemalt üks kord kvartalis. Laps kaasatakse tema joonistuste, meisterduste kogumisse ja nende seast tööde valimisse, mis lisatakse lapse arengumappi. Lapse arengumapp on lapsevanemaga arenguveestluse läbiviimisel aluseks, et näidata lapse individuaalset arengut aastate lõikes. Lapsevanemal on talle sobival ajal võimalik tutvuda oma lapse arengumapiga. Lasteaiast lahkudes saab laps oma arengumapi kaasa.

Arengumapp sisaldab:

- lapse andmeid, ütluseid, jutukesti, huvitavaid ütlemissi, sõnalist loomingut tema oskusi, tugevaid külgi, eakaaslaste hinnanguid, vaba aja kunstitöid koos kommentaaridega, erinevaid töölehti, fotosid lapse tegemistest, ema-isa mõtteid lapse kohta, eelnevate aastate arenguvestluse materjale, lapsevanema küsitluslehti;
- lapse arenguvestluse kokkuvõtte, õpetaja ja lapsevanema poolt allkirjastatuna;
- vajadusel individuaalne arenduskava.

5.3 Lapsevanemaga arenguvestluse läbiviimise kord

1. Tagasiside lapse arengu kohta antakse lapsevanemale arenguvestluse käigus, mis toimub vähemalt 1 kord õppeaastas (kevad), uute laste lastevanematele toimub arenguvestlus ka õppeaasta algul.
2. Arenguvestlus toimub kõikides vanuseastmetes, kestab 30 minutit kuni tund, osalevad rühma õpetaja ja võimalusel mõlemad lapsevanemad, vajadusel kaasatakse teisi spetsialiste või juhtkonna liikmeid.
3. Arenguvestluste ajakava on õpetajad pannud üles rühma stendile ja lapsevanemad valivad sobiva aja.
4. Arenguvestlusel kasutatavad materjalid on lapse arengumapp, ELIISIS individuaalse arengu jälgimise tabelid, koolivalmiduskaart ja vajadusel individuaalse arenduskava (IAK) ning õpetaja valikul arenguvestluse ettevalmistusleht lapsevanemale.
5. Arenguvestlusel antakse tagasiside lapse arengust ning püstitatakse eesmärgid ja ülesanded järgmiseks õppeaastaks ning selgitatakse välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.
6. Arenguvestluse läbiviimisel koostavad pedagoogid arenguvestlusest kokkuvõtte^[4]mille allkirjastavad õpetajad ja lapsevanem(-ad), ning lisatakse lapse arengumappi Arenguvestluste kokkuvõtetest koostatakse arenguvestluste aruanne^[5], mis esitatakse arenguvestluste lõpul (hiljemalt 31.mai) õppejuhile.
7. Vajadusel sagedasema arenguvestluste korraldamise otsustavad rühmaõpetajad ja TTK kaasates teisi spetsialiste, nt eripedagoog, tegevusterapeut, logopeed, psühholoog, sotsiaalpedagoog korraldades ümarlaua, kus osaleb ka õppealajuhataja või direktor.

8. Lapse arengu hindamise ja arenguevestluse tulemus dokumenteeritakse "Isikuandmete kaitse seadusest" sätestatud tingimustel.

5.4 Koolivalmiduskaart

Lasteaia lõpetamisel väljastatakse lapsevanemale tema lapse koolivalmiduskaart. Koolivalmiduskaart^[6] on dokument, milles kirjeldatakse laste, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks või kelle vanemad taotlevad põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõike 5 alusel koolikohustuslikust eest noorema lapse kooli õppima asumist või kellel on nõustamiskomisjoni soovitusel koolikohustus ühe õppeaasta võrra edasi lükatud, põhikooli- ja gümnaasiumi-seaduse § 9 lõike 3 alusel, arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades, lähtuvalt koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Lasteaia õppekavas on koolivalmidus lapse valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida täiskasvanu selgitusi ja korraldusi. Koolieelikutele viiakse läbi koolivalmidusmäng üks kord aastas kevadel ning mängus saadud infot kasutatakse koolivalmiduskaartide koostamisel ja arenguevestlusel. Koolivalmiduskaardil kirjeldatakse lapse arengunäitajaid: üldoskused, kõneareng, üldfüüsiline areng ning hinnang lapse koolivalmidusest. Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalenud isikud, sh õpetaja, tugispetsialist, vanem (eestkostja) ja lasteasutuse direktor või selleks volitatud isik. Koolivalmiduskaardile märgitakse lapse lasteasutuses viibitud ajaperiood. Lasteaia õppekava läbinud laste kohta koostatud koolivalmiduskaardid on väljastatud allkirja vastu lapsevanematele ning piiratud juurdepääsuga koopia säilitatakse elektrooniliselt Eliis.ee keskkonnas.

6. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

6.1 Erivajaduse tuvastamine

Erivajadustega laps on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadusest või muudest eripäradest (sh keha-, kõne, meele- või kognitiivne puue, emotsionaalsed ja käitumisraskused, üld- või eriandekus) tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse, arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor. Õpetajad, erispetsialistid ja lapsevanemad teevad lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel (vt Harkujärve lasteaia kodukord; KELS § 1).

Erivajaduste identifitseerimises läbitakse kolm põhilist etappi:

1. MÄRKAMINE- rühma meeskonnaliige märkab lapse igapäevaste tegevustega toimetulekus ja/või käitumises erisusi/iseärasusi.
2. HINDAMINE- lapse oskusi-teadmisi-erisusi uuritakse põhjalikumalt, et mõista, milles täpsemalt arenguline ja kultuuriline eripära seisneb; protsessi kaastatakse erispetsialistid.
3. SEKKUMISE KAVANDAMINE- uurimise käigus saadud info põhjal otsustatakse meeskonnana, mida lapse õpetamises muuta, et see vastaks tema vajadustele. Vajadusel kaasatakse tugiteenused.

6.2 AEV laste väljaselgitamine

Igal õppeaastal septembri ja oktoobrikuu jooksul selgitavad valla põhised erispetsialistid koostöös rühmaõpetajatega välja lapsed, kes vajavad oma arengulistest iseärasustest tulenevalt tugiteenuseid ja kaardistavad laste vajadused ning planeerivad oma tegevused lähtuvalt iga lapse individuaalsest arengutasemest ja - vajadustest.

Eripetsialistid jälgivad rühmades lapsi ning nende tegevusi, vestlevad täiendava informatsiooni saamiseks rühmaõpetajatega ja lastevanematega, nõustavad neid nii meetodilistes kui ka kasvatuslikes küsimustes ning vajadusel annab soovitusi edasisteks uuringuteks pöörduda teiste erialaspetsialistide poole. Lapse arengu jälgimisel peetakse võrdselt oluliseks nii lapse vaimset, füüsilist kui ka emotsionaalset arengut ning arengu hindamisel arvestatakse lapse vanusega ning tuginetakse Harkujärve lasteaia õppekavas esitatud eeldatavatele õpitulemustele.

Kõik last puudutavad küsitlused ja uuringud viiakse läbi ainult lapsevanema koostöös ja kirjalikul nõusolekul.

Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös erispetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava (IAK). Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava (IAK) rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

Selleks, et toetada lapse võimetekohast ja mitmekülgset arengut, on vajalik lapsele võimaldada jõukohast osalemist õppe- ja kasvatustöös ning vajalikud võivad olla muutused:

- eesmärgistuses
- oodatavates tulemustes
- õppekorralduses

6.3. Erivajadusega lapse toetamise põhimõtted

Andeka lapse toetamine

Andekaks loetakse last, kellel on olemas individuaalne potentsiaal saavutada silmapaistvat edu ühel või mitmel alal. Lapse tavapärasest kõrgemate võimete ilmnemisel kas ühes või mitmes valdkonnas (lingvistiline, loogilis-matemaatiline, muusikaline, kehalis-kinesteetiline või kunstiline), teavitab õpetaja või erispetsialistid lapsevanemaid lapse võimetest ja suutlikkusest ning ja annab lapsevanemale soovitusi ja nõu mil viisil annet edasi arendada. Lapse eriandekuse toetamiseks kasutatakse meetoditena õppekava rikastamist, arengukeskkonna loomist, motivatsiooni ja huvi toetamist, mälu ja enesejuhtimise oskuste arendamist ning individuaalset

lähenemist. Lapsele tagatakse enda eriandekusest lähtuvalt õppeprotsessis keerukamaid ja süvenemist nõudvaid (lisa)ülesandeid, pakutakse lapsele võimalust valida õpistrateegiaid enda eesmärkide ja ülesannete täitmiseks, võimalust osaleda erinevates projektides ning asuda erinevatesse rollidesse (grupitööde juhtimine, rühma korrapidaja jne).

Eesti keelest erineva koduse keelega lapse toetamine

Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret. Last toetatakse lähtuvalt tema keelelistest ja kultuurilistest eripäradest, samas õpetades lapsele eesti keelt ja kultuurilisi väärtusi. Täpsemad “eesti keel kui teine keel” õpiväljundid on kirjeldatud alapeatükis 2.1. Lapsele avatakse individuaalne arenduskava “eesti keel kui teine keel” valdkonnas ning püstitatakse lapse eesti keele ja arengutasemest lähtuvalt õpieesmärgid.

Erirühma laste toetamine

Erirühma otsusega on laps, kellel on täiendavate hinnangute tulemusel määratud täpsem erivajadus (diagnoos, puue). Vastavalt lapse erivajadusest tuleb kohandada rühma arengukeskkonda (õppevahendid, ruumikasutus, personali koolitused, meeskonnatöö jms) ning rakendada täiendav individuaalne tugi rühma õpitegevustes ja meetodites. Igale erirühma lapsele koostatakse individuaalne arenduskava (IAK), kus vastavalt lapse omandatud oskustest lähtuvalt seatakse lapsele eesmärgid, mis on lapse lähima arengu tsoonis. Eesmärgid seatakse nendesse arengu- ja õppevaldkondadesse, kus lapsel on täiendavat tuge vaja.

6.4. Lapsevanemate teavitamine

Lapse tugiteenuste suunamise vajadusest teavitab lasteasutus lapsevanemaid e-maili teel, kus palub lapsevanematel kinnitada oma nõusolek lapse tugiteenustel osalemiseks. Vajadusel ja/või vanema soovi korral vestlevad erispetsialistid ka lapsevanematega individuaalselt.

Töö lastega

Lapsed käivad erispetsialistide juures plaani alusel, plaan koostatakse iga õppeaasta alguses. Plaanis võivad ette tulla muudatused, mis on seotud laste puudumistega, lasteaia või rühma ühistegevustega või personali koolitustega.

Koostöö teiste institutsioonidega

Arenguliste eripärade (kaasa arvatud koolipikendus) uurimiseks suunatakse lapsevanem konsulteerima haridusasutuse välise nõustamismeeskonna poole (Rajaleidja). Haridusasutuse poolt koostatakse pöördumiseks lapse iseloomustus.

Dokumentatsioon

Eripetsialistide juures käivate laste nimekirjad kantakse eliis.ee keskkonda spetsialisti päeviku alla. Eripetsialistid hindavad lapse arengut vähemalt kahel korral aastas (sügisel ja kevadel), oma lapse tulemustega on igal lapsevanemal võimalik Eliisis tutvuda.

Individuaalne arenduskava (IAK) koostatakse koostöös lapsevanematega, rühmaõpetajatega ja eripetsialistidega. Individuaalse arenduskava (IAK) rakendatavust hinnatakse vähemalt kahel korral õppeaastas ja vajadusel viiakse sisse kohandused (eesmärkides, lisatakse lapsevanemate poolne informatsioon jms). Individuaalne arenduskava (IAK) on dokument, mis määrab kindlaks erivajadusi arvestava õpetuse individuaalsed eesmärgid ja sisu, õpetuse protsessi ja ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise ja hindamise. IAK, kui omavaheliste kokkulepete dokument, kinnitavad kõik osapooled allkirjaga. Lisaks kui haridusasutuse väline nõustamiskomisjon kinnitab aastase koolipikenduse vajalikkuse, koostavad õpetajad lapsele vastavasisulise IAK .

Teiste erialaspetsialistide ja asutuste poole pöördumiseks koostavad rühmaõpetajad koostöös erispetsialistidega lapsele iseloomustuse, mis kirjeldab kõiki arengu- ja õppevaldkondi. Kõikidele lastele väljastatakse kooli asumisel koolivalmiduskaart, mis peegeldab lapse oskusi ja toimetulekut kõigis arengu- ja õppevaldkondades, koos soovitustega edasise toimetuleku toetamiseks.

Parema koostöö eelduseks on informatsiooni jagamine erinevate lapsega tegelevate osapoolte vahel selleks, et pakkuda lapsest ja tema eripäradest lähtuvat tuge. Suuremaid kohtumisi lapse arengu toetamise kontekstis protokollitakse. Tugimeeskonna tööd koordineerib tugiteenuste koordinaator.

7. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Lasteaia õppekava uuendamine ja täiendamine toimub vastavalt vajadusele, lähtudes:

- pedagoogilise nõukogu ettepanekutest ja soovitustest

- eelnenud õppeaasta analüüsist
- kohaliku omavalitsuse ettekirjutustest ja määrustest
- riiklikest prioriteetidest ja seadusandluse muudatustest
- muudatused kooskõlastatakse pedagoogilise nõukoguga ja tutvustatakse hoolekogule

Õppekava kinnitatakse direktori käskkirjaga.

LISAD

LISA 1: 1,5-3- lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused

MÄNGUOSKUSED *Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema omandab kogemusi ja käitumisreegleid.*

- huvitub mängulistest tegevustest;
- leiab iseseisvalt mänguvahendi ja sobiva mängu;
- suudab mängule lühiajaliselt keskenduda;
- mängib lihtsamaid motoorseid mänge;
- alustab ise tuttavaid mänge ja läheb kaasa teiste alustatud mängudega;
- kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi, mälu pilte nii konstruktiivses (ülesehitav mäng) kui rollimängus (nt katab lauda, toidab nukku, ehitab maja).

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED *Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.*

- oskab vaadelda, märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- tegevustes suudab lahendada probleemi;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi
suhtub tegevustesse positiivselt – tahab uurida, avastada ja katsetada.

SOTSIAALSED OSKUSED *Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.*

- lepib ema/isa eemalolekuga lasteaias olemise ajal;
- teadvustab ennast, kasutades mina vormi;
- kasutab viisakusväljendeid “palun”, “tänan”, “aitäh”, “tere”, “head aega”;
- tunneb ära emotsioonid: rõõm, kurbus (nii enda kui kaaslaste puhul ning reageerib neile vastavalt);
- suudab mänguasju täiskasvanu suunamisel jagada või teha vahetust;
- teab oma eesnime. Reageerib oma nimele;
- tunneb ära oma pereliikmed;
- osutab nimetamisel oma rühmakaaslastele ja õpetajatele;
- teab oma vanust (näitab sõrmedel või lausub);
- teab oma sugu.

ENESEKOHASED OSKUSED *Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.*

- harjutab eneseteenindamise oskusi;
- teeb vahet mõistetel “minu oma”, “sinu oma” ja toimib neile vastavalt.

Valdkond MINA JA KESKKOND

Elus keskkond

- märkab ja nimetab muutusi/nähtusi looduses ning eristada talve ja suve;
- teab mõistete “päev”, “öö” tähendust ja tegevusi;
- märkab, kuulab ja tunneb ära erinevaid loodushääli;
- oskab nimetada tuttavaid putukaid;
- oskab osutamise korral nimetada tuttavaid taimi;
- teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu;
- teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.

Eluta keskkond

- nimetab maja osasid (aken, uks, sein, põrand) ja sisustusesemed (nt laud, tool, voodi, kapp);
- nimetab ja tunneb tuntumaid kodumasinaid ning aiatööriistasid;
- nimetab ja tunneb erinevaid liiklusvahendeid;
- teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline);
- nimetab hammaste hooldamise vahendeid;
- nimetab tuntumaid toiduaineid;
- näitab ja nimetab erinevaid näo- ja kehaosasid.

*Valdkond **KEEL JA KÕNE***

- osaleb dialoogis. Esitab küsimusi ja vastab neile;
- kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust;
- jutustab enda ja kaaslaste tegevustest 1-2 lausungiga;
- kuulab eakohast kirjandust ja vastab seonduvatele küsimustele;
- ütleb peast või kordab eakohast luuletust;
- räägib 3- 5 sõnaliste lihtlausetega kasutades nimisõnu, tegusõnu, omadussõnu, tagasõnu ja mõningaid üldnimetusi;
- hääldab õigesti enamikku häälikuid;
- vaatab iseseisvalt raamatuid ning keerab lehte ja nimetab mis on pildil.

*Valdkond **MATEMAATIKA***

- tutvub põhivärvidega (kollane, sinine, punane, roheline);
- kasutab mõisteid “üks” ja “palju” ümbritseva kirjeldamisel;
- tutvub asukohamõistetega (“ees”, “taga”, “sees”, “väljas”, “all”, “peal”);
- eristab suurustunnuseid suur ja väike;
- oskab osutada enda erinevatele kehaosadele.

Valdkond KUNST

- kortsutab pehmet paberit ning rebib paberist tükke;
- õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimis materjale. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.
- tunneb rõõmu kritseldamisest;
- trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega;
- tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu.

Valdkond MUUSIKA

- kuulab ja jälgib õpetaja laulu ja pillimängu. Püüab õpetajat muusikalises tegevuses jäljendada (lauldes kaasa üksikuid silpe, sõnu, laululõike);
- liigub loovalt koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule;
- teeb õpetaja järgi lihtsaid liigutusi (lehvitamine, sõrmega viibutamine, paigal tammumine, üksikult keerutamine, kükitamine, käte peitmine selja taha, koosjalu hüppamine);
- reageerib muusika iseloomule emotsionaalselt, (nt plaksutab, patsutab, kõigutab keha jne.);
- mängib õpetaja ettenäitamisel kuulnud muusikale kaasa kehapillil;
- mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa erinevatel rütmipillidel (marakas, kõlapulgad).

Valdkond **LIIKUMINE**

- sooritab erinevate vahenditega (painduvust, kiirust, tasakaalu ja koordinaatsiooni) arendavaid harjutusi õpetaja eeskujul;
- säilitab kõndides ja joostes sihi;
- ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste;
- säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal;
- mängib koos juhendaja ning kaaslastega 1-2 reegluga kõnni- ja jooksumänge;
- sooritab liikumist vastavalt muusika ja rütmipillide iseloomule juhendaja abil;
- omandab tantsude abil uusi liigutusi ja erinevaid liikumiskombinatsioone õpetaja juhendamise järgi;
- viskab täiskasvanule palli ja lööb seisvat palli jalaga;
- arvestab kaaslastega aktiivses tegevuses;
- sooritab põhiliikumisi (kõnd, jook, hüpped, hüplemine, ronimine, roomamine, veeremine);

LISA 2: 4-5a- lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused

MÄNGUOSKUSED *Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema omandab kogemusi ja käitumisreegleid.*

- keskendub mängule ja tunneb mängust rõõmu;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi;
- algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu, täidab mängides erinevaid rolle;
- järgib kokkulepituid reegleid;
- jagab mänguasju ja oskab teha kokkuleppeid;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED *Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.*

- oskab vaadelda, märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- tegevustes suudab lahendada probleemi;
- tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- suhtub tegevustesse positiivselt – tahab uurida, avastada ja katsetada.

SOTSIAALSED OSKUSED *Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.*

- järgib elementaarseid viisakusreegleid (tänap, palub, teretab, vabandab);
- oskab avalikus kohas viisakalt käituda, järgib eelnevalt selgitatud juhiseid;
- teeb grupis koostööd, jagab ja vahetab;
- mõistab teiste tundeid ja püüab aidata lohutades või abi pakkudes;
- saab aru rühma reeglitest ja järgib neid, meeldetuletusel lõpetab ebasobiva käitumise.

ENESEKOHASED OSKUSED *Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.*

- tegutseb valdavalt iseseisvalt;
- tunneb ära emotsioonid: rõõm, kurbus, üllatunud, ehmunud, vihane füüsiliste tundemärkide abil (näolt või kehalt) ja olukorra järgi, kirjeldab neid emotsioone;
- teab, kuidas tohib vihasena käituda ja kuidas mitte;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- saab iseseisvalt hakkama rutiinsete igapäevatoimingutega (riietumine, söömine, tualeti ja hügieenitarvete kasutamine), vajadusel küsib abi;
- kasutab erinevaid vahendeid eesmärgipäraselt ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt;
- põhjendab mängukoha korrastamise vajadust.

Valdkond MINA JA KESKKOND

Mina ja ümbritsev keskkond

- tutvustab iseennast, teab vanust ja oma pereliikmeid;
- teab lasteaia nime, ütleb oma rühma nime;
- nimetab ameteid ja nendega seotud tegevusi;
- nimetab kodumasinaid, töömasinaid, transpordivahendeid;
- teab oma rahvust; nimetab Eesti riigi tähtsamaid sümboleid.

Loodus (loomad, linnud, putukad, aastaajad, looduskeskkond - veekogud, taimestik jms)

- tunneb rõõmu looduses viibimisest;
- märkab, kuulab ja tunneb ära erinevaid loodushääli;
- hoiab loodust, suhtub loodusesse austavalt;
- tunneb ära ja nimetab kodu- ja metsloomi, lõunamaa- ja põhjamaaloomi ning teab üldmõisteid;
- teab tuntumate lindude, putukate ja kalade iseloomulikke tunnuseid;
- teab, kuidas inimesed saavad linde ja loomi talvel aidata;
- teab tuntumaid puid, veekogusid (meri, oja, järv) ja taimi;
- nimetab ja kirjeldab ilmastikunähtusi (vihm, rahe, lumesadu, päike paistab, vikerkaar, tuul jne);
- kirjeldab ja nimetab aastaaegu;
- teab, kuhu on vaja prügi visata, oskab sorteerida paberit, olmeprügi ja toidujäätmeid.

OHUTUS

- tunneb ära ohuolukorra ja püüab neid vältida;
- teab numbrit 112 ja mida helistades öelda;
- teab, kuidas liigelda ohutult tänaval, grupis kõndides ja koos täiskasvanuga.

Valdkond **KEEL JA KÕNE**

- algatab ja jätkab dialoogi;
- teab peast ja ütleb kaasa lihtsamaid luuletusi;
- saab aru küsimustest ja vastab neile, kasutab nii lühivastuseid kui terviklauseid;
- kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid sõnu (hommik, õhtu, päev, öö);
- tunneb mõningaid trükitähti;
- sooritab kirja eelharjutusi;
- kirjutab mõningaid joonistähti;

- tunneb täiskasvanu häälimise järgi ära hääliku häälikute reas.

Valdkond MATEMAATIKA

- võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt;
- leiab hulgast mittestobiva värvi, suuruse või kuju järgi;
- loendab esemeid, tunneb numbrimärke;
- järjestab esemeid suuruse järgi;
- teab asukohamõisteid (üleval, all, ees, taga, kõrval, sees, väljas) ja määrab esemete asukohta;
- nimetab nädalapäevad;
- nimetab ja oskab kirjeldada etteantud kujundi (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk) ja leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast;
- laob kujunditest pilte ja mustreid;
- märkab mustri rütmi ja jätkab mustri moodustamist;

Valdkond KUNST

- muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades
- ühendab voolitud detaile omavahel
- kasutab pöialt ümarvormile süvendi õõnestamiseks
- silub pinda
- voolib iseseisvalt
- harjutab õiget pliiatsihoidu
- oskab kasutada maalimistarbeid, püüab vältida töö ja värvide määrdumist
- katab pinna ühtlaselt, lisab väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega
- oskab kasutada liimipulka ja kääre
- harjutab rebimistehnikat

Valdkond Muusika

- väljendab muusika meeleolu loova liikumise kaudu;
- reageerib liikudes muusikaliste väljendusvahendite muutumisele, vaheldumisele (tempo, dünaamika, register), arvestades muusikapala pulssi ja meetrumit;
- laulab rühmaga samas tempos;
- laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule;
- osaleb laulu- ja ringmängudes;
- kuulab muusikapala ja laulu;
- tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulud;
- mängib eakohastel rütmipillidel;
- eristab kuulmise järgi lihtsamaid rütmipille;
- ansambli mängus alustab ja lõpetab koos teistega;

Valdkond Liikumine

- sooritab harjutused õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi;
- mängib 2-4 reeglita liikumismänge;
- sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni;
- hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus;
- nimetab tuntumaid spordivahendeid õpitud sporditerminoloogia piires;
- kasutab õpitud tegevustes ohutuid liikumisviise;
- mängib kollektiivseid võistlusmänge ja pingutab end ühise eesmärgi nimel;
- teeb vahenditega harjutusi eakohaselt ja tehniliselt õigesti;
- proovib murdmaasuusatamist (libistamine, kukkumisest püstitõusmine jne);
- sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga;
- keskendub sihipäraselt kehalisele tegevusele;
- mängib sportlike elementidega mänge nt korvivisked, täpsusvisked;
- sooritab õpetaja juhendamisel erinevaid joogaharjutusi.

LISA 3: 6-7a- lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused

MÄNGUOSKUSED *Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.*

- tunneb rõõmu mängust ja keskendub mängule;
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED *Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.*

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

SOTSIAALSED OSKUSED *Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavad ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.*

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla.
- saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- selgitab oma seisukohti.

ENESEKOHASED OSKUSED *Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.*

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- järgib isikliku hügieeni nõudeid;
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Valdkond MINA ja KESKKOND

Mina, perekond, kodu, lasteaed, ametid, ehitised, kodutehnika, sõidukid

- tutvustab ja kirjeldab iseennast;
- räägib oma perekonnast ja kodust;
- teab nimetada oma lasteaia ja rühma nime;
- oskab nimetada erinevaid ametid ja kirjeldab lühidalt nende töö sisu;
- teab Eestis käibel olevat raha;
- tunneb ära erinevaid ehitisi;
- tunneb ära ja oskab nimetada erinevaid transpordi liike ja kirjeldab nende liikumisviise;

Kodumaa, Eesti rahva tähtpäevad, kombed ja teised rahvused

- teab oma rahvust ja keelt, rahvuspühasid ja presidenti;
- tunneb ära ja teab nimetada Eesti Vabariigi tähtsamad sümbolid;
- tunneb ära Eesti Vabariigi presidendi ja teab tema nime;
- teab rahvakalendri tähtpäevi ning kirjeldab nendega seonduvaid tegevusi;
- oskab nimetada Eesti naaberriike.

Tervis ja selle väärtustamine

- teab inimese anatoomiat;
- teab nimetada ja kirjeldada erinevaid meeli ja meeleelundeid;
- eristab ja teab üldmõisteid puuvili, köögivili, teravili ja oskab neid nimetada;
- teadvustab toidupüramiidi tähtsust;
- teab ja järgib hammaste tervishoidu;
- peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel ja järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus;

- õpib ohte märkama ja teadvustama ning ohuolukordi vältima;
- nimetab hädaabinumbri 112, teab selle vajalikkust ja oskab kasutada.

Liiklus

- oskab liigelda koos täiskasvanuga lasteaia ümbruses. Selgitab ja järgib jalakäija ohutu liiklemise põhimõtteid;
- selgitab liiklusmärkide tähtsust ja teab lasteaia ümbruses olevate liiklusmärkide tähendusi;
- oskab ühissõidukis käituda.

Loomad (*elupaigad, eluviisid, välimus*)

- eristab ja teab üldmõisteid metsloom, koduloom;
- tunneb ära ja oskab nimetada koduloomi ja meie metsades metsloomi;
- tunneb ära ja oskab nimetada lõuna- ja põhjamaaloomi;
- tunneb ära ja oskab nimetada Eestis elavad roomajaid ja närilisi;
- oskab kirjeldada ja võrdleb loomade välimust ja eluviise;
- oskab kirjeldada loomade eluviise.

Linnud (*elupaigad, eluviisid, välimus*)

- eristab ja teab üldmõisteid paigalind, rändlind, kodulind;
- tunneb ära ja oskab nimetada kodulinde;
- tunneb ära ja oskab nimetada tuntumad siseveekogude linnud;
- tunneb ära ja oskab nimetada tuntumad ränd- ja paigalinnud;
- oskab kirjeldada ja võrdleb lindude välimust ja eluviise.

Putukad (*nende elupaigad, eluviisid, välimus*).

- teab üldmõistet putukad;
- tunneb ära ja oskab nimetada tavalisemaid putukaid;
- kirjeldab putuka välisehitust;
- teab putukate elupaikasad ja eluviise;
- tutvub putukate elutsükliga.

Veekogud, veetaimed- ja loomad

- teab üldmõistet veekogu, kala;
- oskab nimetada erinevaid veekogusid teab nimetada mõnda tuntumat veekogu;

- selgitab, mis tähtsus on veekogudel;
- oskab nimetada ja tunneb ära tavalisemad kalaliigid ning kirjeldab kalade välimust.

Taimed ja seemed (*erinevad kasvukohad, vajadused, välimus, kasvamine*)

- eristab ja teab üldmõisteid lehtpuu, okaspuu;
- tunneb ära ja oskab nimetada lasteaia õuealal kasvavaid puid;
- oskab osutamise korral nimetada puu osad;
- oskab nimetada puude vilju;
- oskab nimetada tuttavaid aias ja metsas kasvavaid lilli;
- tunneb looduses ära ja oskab nimetada taime kasvu kohtasid;
- oskab nimetada elukoosluseid: mets, raba, põld ja teab sealset elustikku;
- tunneb ära ja oskab nimetada Eesti metsades kasvavaid seeni ja selle osasid.

Aastaajad ja päikesesüsteemid (*kalendrikuud, ilmastikunähtused, valguse ja soojuste muutused, loodus, tööd ja tegemised kodus, aias ja põllul*)

- teab üldmõistet aastaaeg, kalendrikuu;
- oskab nimetada kalendrikuid ja aastat ning kirjeldada aastaegasid;
- oskab märgata looduses toimuvaid muutusi;
- avastab päikesesüsteemi: teab nimetada taevakehasid (Päike, Kuu, tähed, suuremad planeedid: nt. Maa, Merkuur, Veenus, Marss).

Jäätmed

- õpib tundma erinevaid jäätmeliike;
- sorteerib ise jäätmeid (mänguliselt);
- kasutab jäätmeid millegi uue loomiseks.

Valdkond Keel ja kõne

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel ja oskab arvestada kaassuhtlejaga ja suhtlemise paigaga;
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara;
- hääldab oma kõnes ja ette öeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad;
- kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Valdkond MATEMAATIKA

- määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu;
- teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =, >, <;
- koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes; orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- oskab öelda kellaega täistundides;
- nimetab nädalapäevi; kuid ja aastaegu ning teab oma sünnikuud ja -päeva;
- Tunneb ajamõisteid (*hommik, päev, õhtu, öö ning eile, täna, homme*) ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- mõõdab esemete pikkust kokkuleppelise mõõtühikuga (samm, pulk, nööri vms);
- eristab enim kasutatavaid mõõtühikuid (meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu, kera ja kuubi ning kirjeldab neid

Valdkond KUNST

- leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- segab põhivärvidest uusi värve.
- kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

Valdkond Muusika

- laulab ilmekalt loomuliku hääle ja vaba hingamisega, lähtudes loo karakterist;
- laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmaga kui üksi;
- liigub ja tantsib sünkroonis teistega;
- reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (kõnnib, jookseb);
- suudab end väljendada loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu);
- eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu ning tunneb lihtsamaid muusikalisi zandre (marss, rahvalaul, hällilaul, tantsuviis)
- kuulatud muusikat iseloomustab eakohaselt, jutustades mida kuulis muusikas, kasutades eakohast sõnavara;
- mängib rütmi- ja meloodiapillidel lihtsamaid kaasmänge lauludele ja lasteriimidele, instrumentaalseid kaasmänge lauludele;

Valdkond Liikumine

- talub kaotust võistlusmängudes;
- orienteerub mänguväljakul;
- ronib varbseinal vahelduva sammuga ja täidab lisaülesandeid;
- kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni mängureeglitest;
- sooritab lihtsamaid akrobaatilisi harjutusi;
- sooritab põhiliikumisi pingevabalt, koordineeritult;
- kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt, täpsust nõudvates tegevustes kasutab domineerivat kätt;
- võistleb kombineeritud teatevõistluses nt takistusriba läbimine;
- on võimeline ise mängu organiseerima;
- liigub omas rütmis vahelduva tempoga kiirelt aeglasele;
- väljendab liikumise kaudu emotsioone ja kasutab loovalt vahendeid nt linnid;
- kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga ja kasutab lihtsamaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides;
- mängib lihtsamaid maastikumänge;
- sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga, suudab jälgida ning meelde jätta ümbritsevat.

Digipädevused (tegevused: robotite tööpõhimõtete õppimine, robotite seadistamine, programmeerimistarkvara eakohane kasutamine, jooniste ja juhendite koostamine ja lugemine, robotite liikumisradade loomine, täiendamine, kasutamine, robotite kasutamine mängurõõmu kogemiseks)

- oskab algtasemel programmeerida (Bee-Boti, Blue- Boti liikumist juhtida);
- kasutab loogilist ja loovat mõtlemist, probleemilahendamisoskusi;
- loob lihtsaid mudeleid ja süsteeme (nt LEGO mudeleid);
- oskab luua lihtsaid liikumisradu ja näha ette roboti käitumist;
- oskab ennast arusaadavalt väljendada- rääkida erinevaid lugusid etteantud vahendite abil, jagada oma kogemusi ja avastusi teistega;
- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- oskab korrastada töökohta ja sorteerida töövahendeid

LISA 4: Õppe- ja kasvatustegevuse päeviku täitmine ELIISI keskkonnas

Läbiviidud õppe- ja kasvatustegevused kajastuvad ELIISI keskkonnas järgnevalt:

- Teema ja eesmärk
- Individuaalne töö lastega (sh lapse arengu analüüsimine jms)
- Muud tegevused (organiseeritud huvitavad lisategevused, üritused, teatritest osavõtt, vabaaja rolli- ja loovmängud, laste sünnipäevade tähistamine jms, mis on toetanud eesmärkide rakendumist).
- Analüüs: Lühike ja konkreetne analüüs eesmärkide täitmisele[4]

Lasteasutuse õppealajuhataja kontrollib igapäevaselt päevikute täitmist ning kinnitab need kuu lõpus.

LISA 5: Arengumapi struktuur

Lapse arengu dokumenteerimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp, kuhu kogutud materjal annab ülevaate lapse saavutustest ja arengust lasteasutuses viibitud perioodi jooksul. Lapse arengu vaatluslehele tehakse sissekandeid pidevalt kogu õppeaasta jooksul. Lapsevanemal on talle sobival ajal võimalik tutvuda oma lapse arengumapiga. Lasteaiast lahkudes saab laps oma arengumapi kaasa.

Arengumapp sisaldab:

- lapse andmeid, ütluseid, jutukest, huvitavaid ütlemissi, sõnalist loomingut, tema oskusi, tugevad külgi, eakaaslaste hinnanguid, vaba aja kunstitöid koos kommentaaridega, erinevaid töölehti, fotosid lapse tegemistest, ema-isa mõtteid lapse kohta, eelnevate aastate arenguvestluse materjale;
- lapse arenguvestluse kokkuvõtte õpetaja ja lapsevanema poolt allkirjastatuna;
- vajadusel individuaalne arenduskava

LISA 6: Lastevanematega arenguvestluste kokkuvõte ja aruanne

LASTEVANEMAGA ARENGUVESTLUSE KOKKUVÕTE

1. Arenguvestlus toimus .....
(millal, kp, kellaeg, kus?)
2. Arenguvestlusel osalesid .....
Lapsevanema/te, õpetaja ja teiste osalejate nimed
3. Arenguvestluse aluseks olid:
.....
Ankeetide, arengumapp, lapse arengu hindamise tabelid ja muu materjali loetelu
.....
.....
4. Lapsevanema tähelepanekud lapse arengu hetkesesisust
.....
.....
.....
.....
.....
.....
5. Lapse arengu lähieesmärkide määratlemine (tähelepanu tuleks pöörata, mida vaja arendada/muuta)
.....
.....
.....
.....

Lapsevanema (te) allkiri

Õpetaja (te) allkiri

LISA 7: Harkujärve lasteaia koolivalmiduskaardi väljastamise kord ja koolivalmiduskaart

Harkujärve lasteaia koolivalmiduskaardi väljastamise kord

Mõiste:

Lasteaia õppekava läbinule annab lasteasutus välja **koolivalmiduskaardi**, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemusi üldoskustes ning õppekasvatustegevuse valdkondades lähtuvalt koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.

Koolivalmiduskaardi aluseks on lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemused.

1. Üldsätted:

- 1.1 Koolivalmiduskaart on ametlik dokument.
- 1.2 Kõik koolivalmiduskaardid registreeritakse.

2. Koolivalmiduskaardi koostamine.

- 2.1 Koolivalmiduskaart vormistatakse arvutis, korrektsetes keeles Harkujärve lasteaia ühtse vormi alusel.
- 2.2 Koolivalmiduskaart koostatakse Eesti Vabariigi ametlikus asjaajamiskeeles (eesti keel)
- 2.3 Koolivalmiduskaart :
  - 4.3.1. on neutraalne ja hinnanguvaba, toetab lapse enesehinnangut, lähtub konkreetsest lapsest, väärtustab tema saavutusi, tunnustab tema toimetulekut ja arenemist ning positiivseid hoiakuid ja huve;
  - 4.3.2. toob esile lapse arengu tugevad küljed ning annab soovitusi ka edaspidiseks;
- 2.4 Koolivalmiduskaardi koostamisest võtavad osa kõik lapsega töötanud pedagoogid ja erispetsialistid ja allkirjastavad kaardi.
- 2.5 Koolivalmiduskaart koostatakse 2 eksemplaris, millest üks esitatakse lapsevanemale ja teine jääb lasteaeda.

3. Koolivalmiduskaardi väljastamine

3.1 Koolikohustuslikus eas lapsele (PGS § 9 lg 2 alusel on koolikohustuslik laps, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks)

5.1.1. Koolivalmiduskaart väljastatakse lapsevanemale lasteasutusest lahkudes (alates 1.06-31.08)

5.1.2. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub õppima

5.2.Koolikohustuslikust east nooremale lapsele .

5.2.1. Koolivalmiduskaart väljastatakse hiljemalt käimasoleva aasta 1. maiks.

5.2.2. Lasteaia kohustus on hinnata koolivalmidust, õppima asumist ei pea soovitama, kui pedagoogid seda õigeks ei pea ning laps ei ole reaalselt koolivalmis.

7.3. Koolikohustuse edasilükkamise korral.

7.3.1. Kui laps ei ole oma tervisest tulenevalt saavutanud koolikohustuslikku ikka jõudes õpingute alustamiseks vajalikku valmidust, võib ta nõustamiskomisjoni soovitusel asuda koolikohustust täitma ühe õppeaasta võrra hiljem (PGS § 9 lõige 3).

7.3.2. Lasteaed väljastab koolivalmiduskaardi, mille lapsevanem esitab nõustamiskomisjonile alates käimasoleva aasta 1. märtsist.

7.3.3. Nõustamiskomisjon teeb otsuse hiljemalt käimasoleva aasta 31.augustiks.

6.Koolivalmiduskaardi säilitamine

6.1 Harkujärve lasteaias säilitatakse koolivalmiduskaart Eliisi arhiivis

6.2 Koolivalmiduskaartide säilimisaeg on 5 aastat.